

Сьомак Т. О.

*аспірантка кафедри цивільної юстиції та адвокатури
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття регулювання включає в себе упорядкування та налагодження елементів системи відповідно до певних критеріїв. Що стосується регулювання адвокатської діяльності, то воно охоплює встановлення стандартів допуску до професії, регулювання поведінки самого адвоката в процесі його професійної діяльності, а також розробку та впровадження правил, відповідно до яких і буде забезпечуватися дисципліна. У випадку порушення таких правил можуть бути застосовані заходи притягнення адвоката до відповідальності.

Відповідно до світової практики зараз спостерігається зацікавленість до питання регулювання адвокатської діяльності. При цьому не зважаючи на дію принципу самоорганізації адвокатури, практика показує, що лише в невеликій кількості держав сфера юридичних послуг контролюється на рівні саморегульованих організацій. До таких країн відносять Францію, Німеччину, Великобританію, Бразилію та Австралію.

Адвокатура – унікальне юридичне явище, єдина організація, яка виконує державну (публічно-правову) функцію і не є при цьому державним органом. Адвокатура, навпаки, зберігає незалежність від держави [1, с. 431]. А тому, з одного боку, адвокатська діяльність забезпечує захист прав та інтересів свої клієнтів, в тому числі від державного свавілля, з іншого ж є частиною системи правосуддя держави.

Потрібно зазначити, що існує декілька моделей управління-регулювання адвокатурою, до яких відносять саморегулювання та державне регулювання. Останнім же часом активно обговорюється тенденція до переходу до спільного регулювання. Виходячи з того, що адвокати виконують публічно-правову функцію, пропонується забезпечення певного контролю як за адвокатською діяльністю, так і за діяльністю корпоративних органів адвокатури та адвокатських утворень, який не підриває принцип незалежності адвокатури.

Як влучно зазначає професор Вільчик Т. Б. в своїй дисертації, рівень незалежності та суверенності адвокатури знаходиться в прямій залежності від ступеню захищеності громадян, можливості забезпечення їхніх прав та свобод, а також є певним індикатором правової держави [2].

Питання незалежності адвокатури є двояким, адже, з одного боку, як зазначає колишній заступник голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України К. Коваль, незалежне становище адвоката сприяє зміцненню в суспільстві довіри до процедур правосуддя

й неупередженості суддів [3]. Але з іншого боку, адвокатська діяльність є частиною правової системи в державі, а тому питання її абсолютної незалежності є суперечливим.

Варто зазначити, що обсяг саморегулювання адвокатури залежить від держави, в деяких країнах такі обмеження можуть стосуватися доступу до професії або покладення обов'язків на адвоката. В більшості ж країн право представлення в суді або питання отримання винагороди за надання послуг консультацій чи представлення також належать до сфери державного регулювання.

В практиці зарубіжних держав питання саморегулювання може бути вирішене по-різному, може мати як добровільний, так і обов'язковий характер. Наприклад, у Франції щоб займатися адвокатською діяльністю необхідно входити до колегії адвокатів, більше того існує велика кількість професійних спілок, прикладом може бути Профспілка адвокатів Франції, а на національному рівні функцію представництва адвокатури здійснює Національна рада адвокатських колегій. В Німеччині обов'язковим є членство в регіональних адвокатських палатах, які здійснюють доступ адвокатів до професійної діяльності. В США створення об'єднань та асоціацій відбувається на добровільних засадах в містах та штатах, а далі асоціації штатів утворюють Американську асоціацію адвокатів.

Деякою альтернативою саморегулювання є спільне регулювання або наглядове регулювання. Модель спільного регулювання передбачає, що право подачі скарг на дії адвокатів може бути поділено між різними регулюючими органами, в той час як модель нагляду може дозволяти оскаржити рішення прийняті корпоративними органами асоціацій адвокатів, в незалежний орган. (Прикладом спільного регулювання адвокатської професії, де два або більше органів поділяють нагляд за адвокатами, є Австралія, Англія та Уельс)[4, с.607].

Незалежність адвокатури повинна здійснюватися у балансі між інтересами держави та самоврядування адвокатської професії, а тому доцільним є партнерство та взаємодія не лише в аспекті регулювання функціонування інституту, а і його участі на всіх етапах законодавчого процесу у державі як важливого правозахисного інституту.

Список використаної літератури:

1. Подоляка А. М. Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури. *Форум права*. 2009. № 1. С. 429-433.
2. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: дис. докт. юр. наук: 12.00.10. Харків, 2016. 489с.
3. Коваль К. Внутрішні стандарти адвокатури. *Український адвокат*. № 7(83). 2013. URL: <http://k-z.com.ua/pravovoi-aktsent/30142-vnutrishni-standarti-advokaturi>. (дата звернення 29.10.2022).

4. Вільчик Т. Б. Регулювання адвокатської професії: світові тенденції. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 6 листоп., 2020 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса : Фенікс. 2020. С. 606-611.

Науковий керівник: професор кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук **Вільчик Тетяна Борисівна**